

Història

El rellotge de Manresa

Albert Fàbrega i Enfedaque

Fins al segle XIV, la gent organitzava la seva vida diària pel sol o les hores eclesiàstiques. A Catalunya, Barcelona marcarà les iniciatives en les noves formes de mesurar el temps. Com diu Teresa Vinyoles:

Entre d'altres novetats, a finals del segle XIV, els barcelonins fan fer una enorme campana que toqui les hores de dia i de nit, batuda des del nou campanar de la seu gòtica per dos sonadors que mesuren el temps amb un rellotge d'arena. Els ciutadans ja no miren el sol per saber la marxa del temps, ni s'ocupen gaire de les hores canòniques que regeixen la vida de parròquies i convents. Fan tocar les hores civils amb un rellotge manual que esdevé símbol de la vida urbana. La campana, fabricada a Barcelona i pagada pels ciutadans, es porta amb carretes enramades fins a la Catedral. El bisbe la bateja al portal de la seu amb el nom d'Honorata i apadrina l'acte el conseller en cap. Tot seguit es puja amb grans treballs al campanar i el dia 28 de novembre de 1393 a les sis de la tarda comença a tocar les hores. Els barcelonins al so del "gran, bell i notable seny de les hores" segueixen el seu ritme laboral, alimentari i festiu, fins que l'Honorata és ferida en el setge de 1714 i condemnada a mort.¹

L'any 1576, la ciutat de Barcelona va construir un gran rellotge mecànic, que avui es pot veure al Museu d'Història de la Ciutat, a la Plaça del

Rei. Aquell rellotge no tenia busques. Feia anar dues campanes, una per assenyalar les hores i una altra per als quarts. Altres ciutats van seguir l'exemple de Barcelona i van disposar de rellotges mecànics connectats a les campanes. Des de molt aviat Manresa degué tenir ja un rellotge mecànic, si hem de jutjar pel document que transcrivim a continuació. L'any 1692, però, aquell primer rellotge era obsolet o havia deixat de funcionar, i els consellers de la ciutat van encarregar la construcció d'un nou rellotge de campanes al rellotger Antoni Rovira.

Aquest és el document, on davant el notari Fèlix Dalmau², el dia 21 de gener de 1692, es formalitzà l'acord de construcció del nou rellotge:

Pacta

Dicta die. Minorisa.

En nom de Déu sia y de la gloriosa y humil verge Maria mare sua, señora nostra. Amen.

Sobre la fàbrica del rellotge de la present ciutat, que ja de temps immemorial y que noy ha memòria de hòmens en contrari, és situat en la Seu de Manresa, eo sobre la reparació de aquell, per y entre los molt illustres señors Don Joseph Miralda, Francesc Tries, Pere Màrtir Graell y Joseph Vilomara, lo present y corrent any concellers de la present ciutat, de una part, y Anthoni Rovira, rellotger, natural de la ciutat de Mallorca, habitant en la vila de Sant Pere de Riu de Billas, del bisbat de Barcelona, de part

altre, són estat fets, firmats y jurats los pactes següents:

Primerament, los dits molt illustres señors concellers, fent estas cosas ab resolució y deliberació feta en lo concell general tingut y celebrat als «segueix un espai en blanc per a la data», de grat y certa siència convenen y en bona fe prometen al dit Anthoni Rovira, present, que li donaran per la fàbrica de dit rellotge tot lo ferro que per aquell se haurà de manester y axí matex tot lo carbó, ab que dit Rovira aprofite y pose en dit rellotge lo ferro del rellotge vell que podrà servir y aprofitar per lo rellotge nou, y lo ferro que sobrarà de dit rellotge vell sia a profit de dita ciutat. Y axí matex donaran a dit Rovira botiga, enclusa y manxas convenientes per a fabricar dit rellotge. Y acabada dita obra per sas mans(?) y treballs li donaran y pagaran, en la present ciutat, vint y quatre doblas en or, y després de visurada dita obra y acabada segons art de bon rellotger.

Lo que prometen tenir y servir sens dilació ni excusa alguna, ab salari de procurador, dins Manresa X sous y fora de aquella XX sous, ab restitució y esmena de danys, gastos y despesas, obligació de béns, rèdits y emoluments de dita universitat y no sens progrés, ab totas renunciations y jurament llargament.

Item, ab altre capítol lo dit Joseph Rovira convé y en bona fe promet a dits molt illustres señors concellers que fabricarà dit rellot-

ge segons art de relotger, fent per aquell tot lo utilós y necessari fins al die últim del mes de abril pròxim vinent. Y farà que dit relotge toque las horas y quarts en las campanas són en lo més alt del campanar de la Seu de Manresa y que las mastas³ de las horas y quarts donen majors sonidos que no fan vuy, y axí assentarà y collocarà dit relotge en lo lloch acostumat, a sos gastos, y las demás obras que per ditas cosas són necessàries.

Y dit relotge no sols lo tindrà ben fet y acabat dit die però encara al cap de un any comptador de dit die últim de abril de tal manera que si tot dit relotge o part de aquell se espallarà en dit primer any ell dit Rovira lo tornarà adobar ab tota perfecció a gastos y despesas suas, sens que se li dega donar cosa alguna per dits adops, sinó que sols se li dega ministrar lo ferro y carbó que haurà menester per dits adops, axí que al últim

die del mes de abril del any mil sis cents noranta tres dit relotge dega ser visurat per dos personas pràcticas, elegedores una per quiscuna de ditas parts. Y dit Rovira haurà de adobar o fer en dit relotge lo que indicaran dits experts. Y si dits experts indicaran a la dita obra mal feta, dega dit Rovira y promet pagar a dita ciutat de Manresa lo dany o danys haurà donat y ocasionat a aquella ab dita obra mal feta.

Lo que promet observar sens dilació ni excusas, ab salari de procurador, dins Manresa X sous y fora aquella vint sous, ab restitució y esmena de danys, gastos y despesas, ab promesa de no firmar de dret, obligació de sos béns aguts y per haver, ab totas renunciacions y de propri for, ab submissió a qualsevol altre scriptura de ters obligant ab aquella, persona y béns seus aguts y per haver, ab constitució de procurador oportuna per a firmar dita scriptura de ters y

jurament llargament.

Finalment etc.

Et ideo nos dicte partes laudantes etc.

Testes firmarum omnium dempta firma dicti conciliarii Graell sunt Sebastianus Servija clavorum faber et Bernardus Cases calligarius cives Minorisa.

Testes vero

NOTES

1. Vinyoles i Vidal, Teresa, *Una passejada pels segles XIV i XV*, Quadern Central núm. 49, BMM, Barcelona Metròpolis Mediterrània, Ajuntament de Barcelona.
2. AHCM, AHPM 4739, notari Fèlix Dalmau, fol. 52 i 53.
3. Mast o maste: màstil o arbre (Coromines, *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*). Segurament es refereix als batalls de les campanes.

Albert Fàbrega i Enfedaque

Historiador

L'Orquídia

Especialistes en tot tipus de cortinatges i complements per a la llar

Teixits
per a
senyora

i també
pijames

Sant Joan Bta. de la Salle, 12
08241 MANRESA

Tel. 93 872 52 22
Fax 93 872 18 74